موانع پیش روی موفقیت زنان کدامند؟

30 خرداد 1402

با وجودی که فقط پنجاه سال است تفکرات به نقش زنان در جامعه تغییر کرده، امروزه اجماع عمومی جهانی وجود دارد که توانمندسازی زنان «اقتصادی هوشمندانه» است و برابری جنسیتی در ابعاد مختلف اجتماعی-اقتصادی تاثیری مثبت بر رشد و توسعه انسانی دارد. زنان از نیروهای مهم تغییر در جهان معاصرند، به طوریکه موفقیت و شکستشان بسیاری از ابعاد زندگی خود، خانواده و جوامع معاصر را تحت تاثیر قرار می‌دهد. در دهه‌های اخیر در ایران، با وجود تغییر نقش‌های سنتی و به تبع آن افزایش تقاضای زنان برای تحصیلات عالی که می‌تواند مقدمه‌ای برای ارتقا و موفقیت‌های بعدی محسوب شود، سایر پیشرفت‌های زنان با موفقیت‌های تحصیلی آنان متناسب نبوده است. بدین معنا که به لحاظ کیفی و به ویژه در زمینه شغلی و موفقیت‌های اجتماعی، به عنوان یکی از مظاهر مهم موفقیت در جهان امروز، فعالیت‌های زنان فقط به دو حوزه آموزش و بهداشت محدود بوده و بخش‌های دیگر نه تنها رشد درخور ملاحظه‌ای نداشته، بلکه در برخی دوره‌ها نیز کاهش یافته است.

بر این اساس، «**عفت برنا و همکارانش» در پژوهشی با عنوان «درک زنان از موانع و تسهیل‌کننده‌های موفقیت**» به برخی از این موانع و محدودیت‌ها در قالب پژوهشی کیفی با روش نظریه «داده بنیاد» توجه کرده و به اهم آنها در مطالعه خود پرداخته‌اند که از جمله آنها جامعه‌پذیری تک بعدی و محدودسازی بیرونی، محدودیت چشم انداز شغلی، نبود حمایت مالی و خانوادگی، کمبود آموزش‌های مهارت محور و فشار نقش خانه‌داری است که در ادامه به آنها اشاره می‌شود.

جامعه‌پذیری تک بعدی و محدودسازی بیرونی

جامعه‌پذیری تک‌بعدی به این موضوع اشاره دارد که چگونگی تعریف زنان از موفقیت به طور عمومی از سوی والدین به صورت محدود و با تأکید بر موفقیت تحصیلی تعیین می‌شود. به‌علاوه، کنترل شدید تعاملات اجتماعی فرزندان دختر، که از سوی خانواده در دور نوجوانی و جوانی صورت می‌گیرد، از یک سو مانع رشد هوش اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی دختران می‌شود و از سوی دیگر از شناخت علایق و استعدادهای آنان جلوگیری می‌کند.
«کنترل شدید و محدودسازی تعاملات بیرونی» و «تصمیم‌گیری‌های والدین برای فرزندان دختر» به منزله دو عامل درهم تنیده سبب می‌شود آنان هرگز مجالی برای اندیشیدن به علایق، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خود نیابند و از قوت‌ها و ضعف‌های خود آگاه نشوند.

در چنین وضعیتی، اعتمادبه نفس برای رویارویی با زندگی پر از چالش آینده برای آنان فراهم نخواهد شد و به تبع آن، زمینه جهت انواع بهره‌کشی و سوءاستفاده در محیط خانوادگی و شغلی برایشان فراهم خواهد شد.

محدودیت چشم انداز شغلی

تاثیرات متقابل و تنگاتنگ عوامل مختلف سبب می‌شود بسیاری از زنان این فرصت را نیابند تا از سرمایه انسانی و اجتماعی لازم جهت کسب جایگاه‌های اجتماعی و شغلی مناسب بهره‌مند شوند. در چنین موقعیتی، خیل عظیمی از زنان یا به مشاغل پاره‌وقت و خدماتی با دستمزد کم به اشتغال می‌پردازند که خود سبب بهره‌مند نشدن از امکاناتی مانند: بیمه، تأمین اجتماعی، استفاده ازکارگاههای رایگان آموزشی و مهارتی در محل کار و سایر امتیازات شغلی می‌شود یا در ایدئال‌ترین وضعیت ممکن به آزمون‌های استخدامی دل می‌بندند تا شاید بتوانند به عنوان کارمند رسمی که همراه با ضمانت شغلی نیز هست، به کار گمارده شوند.
حاصل چنین وضعیتی ایجاد زنجیرهای معیوب خواهد بود که سبب می‌شود اکثریت زنان همواره در وضعیت اجتماعی اقتصادی پایین جامعه قرار گیرند و هرگز به اهداف بلندپروازانه یا جاه طلبانه نیاندیشند.

نبود حمایت‌های مالی و خانوادگی

یکی دیگر از موانع بزرگ پیشرفت زنان در مسیر تحقق اهداف شغلی خود نبود حمایت مالی و بهره‌مندی از امکانات مالی به ویژه از سوی خانواده است. در چنین وضعیتی، تنها راه کسب درآمد برای زنان، کار کردن برای کارفرمایان و صاحبان سرمایه در بخش خصوصی یا مؤسسات و سازمان‌های دولتی است که می‌تواند بسیاری از بی عدالتی‌ها، تبعیض‌ها و سوءاستفاده‌ها را در پی داشته باشد و تعداد بیشماری از زنان را به خانه‌نشینی تشویق کند.

کمبود آموزش‌های مهارت محور

ضعف نظام آموزش در یادگیری‌های عملی و مهارتی به منزله یکی از موانع مهم پیشرفت زنان است. به منظور بهره بردن از یک زندگی همراه با سلامت جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی، در وهله اول، آموزش و پرورش وظیفه دارد مهارت‌های زندگی و سطحی از مهارت‌های فنی را به دانش آموزان، اعم از دختر و پسر، به طور یکسان، آموزش دهد و در وهله دوم، آموزش عالی این قابلیت را باید داشته باشد تا افرادی توانمند در سطوح بالای علمی تخصصی تربیت کند. از آنجا که تنها گزینه‌ای که از سوی جامعه و به ویژه خانواده‌ها برای پیشرفت زنان در نظر گرفته شده تحصیلات تا حد امکان بالاتر است، ضعف‌های موجود در نظام آموزش و آموزش عالی در زمینه یاددهی مهارت‌های زندگی و مهارت‌های شغلی بر آینده و سرنوشت زنان بیش از مردان تاثیرات منفی داشته است.

نتیجه اینکه این آموزش‌های نظری و دانشگاهی، بدون ارائه مهارت‌های فنی و تخصصی، زنان را مجبور می‌کند به امید کسب موقعیت اجتماعی و شغلی به بالاترین سطح تحصیلات ممکن بیندیشند. در حالی است که برخلاف بسیاری از جوامع نه تنها تحصیلات قدرتی را برای زنان به همراه نمی‌آورد، بلکه آنچنان که در مقدمه ذکر شد، آمارها نشان می‌دهد زنان تحصیلکرده تر در شغل‌یابی با مشکلات بیشتری روبه‌رو می‌شوند.

فشار نقش خانه‌داری

حجم سنگین مسئولیت‌های خانوادگی به منزله یکی از موانع بزرگ پیش روی زنان برای دستیابی به موفقیت و تحقق اهداف شخصی و شغلی عمل می‌کند. در بسیاری از خانواده‌ها، حتی با وجود تمایل همسران به اشتغال زنان و با ساعات کار برابر و شغل یکسان، مسئولیت‌های مربوط به خانه و خانواده همچنان بر دوش زنان باقی مانده است و در نتیجه فشار و نگرانی حاصل از ایفای نقش‌های مادری، همسر و مسئولیت‌های خانوادگی موجب کاهش اعتمادبه نفس و به ویژه بی‌علاقگی به پذیرش موقعیت‌های اجتماعی می‌شود.

جمع‌بندی

در مجموع، می‌توان گفت مشکلاتی مانند انباشتگی وظایف خانه‌داری، تبعیض و تعصب‌های خانواده به فرزند دختر و محدودکردن آنان به گزینه‌های خاص جهت موفق شدن که در خانواده وجود دارد، نه تنها موجب می‌شود زنان در زندگی شخصی و اجتماعی خود را موفق ارزیابی نکنند، بلکه عاملی برای ایجاد مشکلات دیگر برای آنان در جامعه می‌شود.

در چنین موقعیتی، زنان خواسته یا ناخواسته و بدون اینکه چشم‌انداز روشن و مشخصی از آینده خود داشته باشند، فقط به تحصیل دل می‌بندند و در صورت امکان بالاترین سطح تحصیلات دانشگاهی را نشانه می‌گیرند و برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند تا از طریق آن بتوانند به شغل مطلوب دست یابند حال آنکه دانش صرف نیز چندان نمی‌تواند خواسته‌های آنها را به لحاظ شغلی تامین نماید.

#مرکز_مشاوره_حال_خوب

با این حال نظر بسیاری از کارشناسان بر این باور هستند که با وجود انواع موانع و چالش‌های پیش روی زنان در دستیابی به موفقیت، امکانات بهره‌مندی از فضای مجازی حاصل پیشرفت تکنولوژی‌های ارتباطی در سال‌های اخیر فرصت‌های متنوعی را برای موفقیت زنان فراهم کرده است.
ظهور انواع مشاغل خانگی برای زنان به برکت برخورداری از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی نقطه عطفی در مسیر موفقیت زنان در دنیای امروز محسوب می‌شود؛ به طوریکه زنان نه تنها در محدوده محل زندگی خود، بلکه در گستره ملی و حتی بین المللی به ارائه کالاها و خدمات خود می‌پردازند.

***ایرنا/مینا اینانلو**

منبع:

برنا، عفت، افراسیابی، حسین، کلاته ساداتی، احمد و مهدی کرمانی «درک زنان از موانع و تسهیل کننده‌های موفقیت: مطالعه‌ای داده بنیاد، مجله زن در توسعه و سیاست، دوره ۲۰، شماره ۳: ۵۰۱ـ